

Svetový tenor a disident Juraj Hurný: „Bez viery v Boha sme bez tvarou masou!“

25. januára 2022 ✚ Kultúra ✚ Rozhovory

Na vlastnej koži pocítil ostrie červeného kosáka. Ako syn politického väzňa a hlboko veriaci katolík odmietol vstúpiť do komunistickej strany, štát preto nad ním vyhlásil anatému.

Po emigrácii do rakúskeho Grazu žal disident a v očiach režimu *adversarius patriae* úspechy na svetových operných scénach vďaka svojmu mramorovému lyrickému tenoru zušľachtenému štúdiom u talianskej sopranovej legendy Giny Cigny.

Rodák z mesta pod erbom Drugetovcov, Juraj Hurný, v dialógu s Luciou Laudoniou otvára trinástu komnatu svojej viery. Živý výkričník utrpenia však stále zostáva závažím na váhach neba a pekla.



Zdroj: osobný archív maestra Juraja Hurného

Predstavme si obrovské jazero. Nikde ani živáčika, len v strede trčí z vody osamelá kostolná veža. Toto miesto skutočne existuje. Dedinu Geamăna v rumunských Apusenských horách dal zatopiť ešte diktátor Ceaușescu, ktorý zatúžil po miestnych náleziskách medi. Veža kostola v strede jazera je varovným prstom a nemým svedkom víťazstva a trvácnosti kresťanskej viery. Čo Vám dala a dáva viera v Boha?

Jednoznačne zmysel môjho života, ktorý som dostal od Pána Boha do daru. To, čo s týmto ohromným darom Božím urobím, záleží len na mne, no na konci mojej životnej púte, keď prekročím bránu smrti, budem sa musieť zodpovedať, ako som so svojím životom naložil. Celý život je teda jedna veľká skúška, a len odo mňa záleží, či ju úspešne zložím, a či nie. Práve viera v Pána Boha mi pri tejto celoživotnej skúške mimoriadne pomáhala a pomáha. Som presvedčený, že vďaka nej som lepší človek, než by som bol bez nej.

Ako svetoznámy operný umelec ste opakovane účinkovali a nahrávali vo Vatikánskom rozhlase. Mali ste príležitosť stretnúť sa s pápežom?

V Ríme som mal tú česť pobožkať ruku Svätému Otcovi Jánovi Pavlovi II. a povedať mu pár slov. Bol to pre mňa životný zážitok, keď som mohol v mojom materinskom jazyku osloviť hlavu katolíckej Cirkvi a on mi po poľsky odpovedal. Neviem, či ešte niekedy v budúcnosti budú môcť Slováci hovoriť s pápežom po slovensky bez tlmočníka.



Juraj Hurný bol po desaťročia *primo tenore* operného domu v rakúskom Grazi. Na snímke s pedagogičkou Idou Černeckou, ktorá formovala hrdlá kľúčovej generácie slovenských operných umelcov.

Zdroj: osobný archív maestra Juraja Hurného

Patrónka hudby svätá Cecília má z Vás určite radosť. Máte oblúbeného svätca, ku ktorému sa utiekate *in tempore angustiae*?

V ťažkých časoch komunistickej diktatúry, keď môj otec nevinne trpel v koncentračnom tábore v Jáchymove, sme sa s mamičkou každý večer modlili za jeho prepustenie. Okrem iných modlitieb často aj deviatnik ku svätému Júdovi Tadeášovi, zázračnému pomocníkovi v každom súžení. V tom čase sme žili v Žemberovciach v okrese Levice, kde som si v miestnom kostolíku zamiloval sochu Panny Márie, ktorej som zveroval všetky moje detské prosby a starosti. Od tej doby sa datuje moja láska k Matke Božej, ku ktorej sa utiekam aj dnes.

Jedna stará anglická legenda hovorí, že tam, kde dopadli slzy Panny Márie, keď kráčala *in umbra Crucis*, vyrástli konvalinky. Podobný príbeh sa viaže ku klinčeku. Kvety bielo-červenej odrody vraj symbolizujú spojenie sĺz Bohorodičky s krvou jej Syna na Golgote. Po tom, čo komunisti obvinili Vášho otca z vlastizrady, ste si prešli osobnou križovou cestou. Môžete nám priblížiť tieto udalosti?

Keď som mal necelé dva roky, odsúdili môjho otca za napomáhanie ku zločinu velezrady na dvanásť rokov straty slobody a poslali ho do Jáchymova ťažiť v podzemí uránovú rudu. Čo urobil? Či lepšie povedané, neurobil? Neudal svojho kamaráta orgánom ŠtB, že chce utiecť do Rakúska. Toho na hraniciach chytili a vytĺkli z neho mená všetkých, ktorí o jeho úmysle vedeli. Bolo to v roku 1950, v tzv. stalinskej dobe, kedy komunizmus najviac „zúril“ a likvidoval svojich ozajstných i domnelých odporcov. Môjho otca v koncentráku bili i mučili. Po jednom prežehnaní sa nad zastreleným spoluväzňom ho tak dokopali, že ho zmrzačili na celý život.

Bolo to veľké svedectvo viery, ktoré vydal môj otec práve v „jame levovej“. Raz do roka sme mohli otca navštíviť na pár minút. Bolo to radostné, ale aj bolestné stretnutie, pretože otca vždy doviedli dvaja

ozbrojení dozorcovia v putách. Dodnes mám pred očami tieto drásajúce scény – zničený otec v putách, rev dozorcov, štekajúce psy... –, ktoré sú mojimi najsilnejšími zážitkami z detstva. Celé komunistické prenasledovanie opisujem v knihe spomienok *Keď nám nebolo do spevu*, ktorú som vydal v roku 2019.

Stretnutia s Vaším otcom vo väzení boli iste zriedkavé a psychicky náročné, Vaša matka však nepodľahla mocenskému nátlaku a rozvod kategoricky odmietla. Ovplynula stigma manželky politického väzňa pracovné uplatnenie Vašej mamy?

Celých desať rokov otcovho väznenia (po desiatich rokoch bol prepustený na amnestiu) v pravidelných intervaloch nútili moju matku k rozvodu. Keďže to vždy odmietla, nasledovalo vyhodenie z práce a hľadanie si nového zamestnania, kde sa situácia opakovala. Takto to išlo dookola. Putovali sme po republike ako nomádi, celkove sme bývali na ôsmich rôznych miestach. Režim ju chcel zlomiť, ale hoci disponoval všetkými mocenskými prostriedkami, nepohli s ňou. Stála verne pri svojom väznenom manželovi a svojim trýzniteľom vždy do očí vyhlásila, že toto všetko je Božia skúška, a ona svojho manžela, ani Pána Boha nezradí. Tu vidíme, akú silu má viera, ktorá mojej matke pomáhala v ťažkej dobe komunistickej diktatúry.

Čas je mystická lampa, prináša svetlo aj do tmavého kúta spomienok. Starorímsky boh Ianus s dvoma tvármi, začiatkom a koncom, dal meno mesiacu január. Nie je náhoda, že brána sa po latinsky povie *ianua*. Čo pre Vás znamená čas?

Čas delím na dobrý a zlý. Ten zlý nech ostane v najtmavšom kúte spomienok, a bol by som najradšej, ak by som naň dokázal úplne zabudnúť. Ten dobrý nastal mojím príchodom do Rakúska, keď mi táto úžasná krajina vrátila dôstojnosť, ľudské práva a dala mi možnosť žiť slobodne.



V opernej komédii *Predaná nevesta*. Postavu Jeníka naštudoval v bratislavskom SND v čase, keď komunisti nad mladým spevákom i jeho rodinou znova a znova lámali palicu.

Zdroj: osobný archív maestra Juraja Hurného

Keď macedónsky dobyvateľ Alexander Velký zomrel, pochovali ho do truhly plnej medu. Medom bol odchovaný aj Zeus, niet preto divu, že v antike sa dar včiel snúbil s poéziou a hudbou. Múzy boli Vaším medom a stali ste sa operným spevákom, no nie všetci vedia, že pôvodne ste na bratislavskom konzervatóriu študovali hru na trúbke. Zahráte si občas na tomto nástroji?

Už dobrých štyridsať rokov som na trúbke nehral, hoci mám jeden nástroj stále doma. Hra na trúbke je náročná záležitosť, treba stále cvičiť, aby človek nestratil „nátisk“, od ktorého závisí kvalita tónu i výdrž

hrania. Ale rád si spomínam na moje trubkárske obdobie. Ešte počas študentských čias som hrával v Lúčnici či dokonca v Slovenskej filharmónii, s ktorou som bol aj na festivale Pražská jar. V Slovenskej filharmónii som pod taktovkou významných dirigentov hral repertoár, s akým sa ako operný spevák nestretnem – symfónie Dvořáka, Berlioza či Mahlera...

Hra na trúbku je nemysliteľná bez exaktnej práce s dychom. Pomohla Vám formácia trubkára pri prenikaní do tajov vokálneho *belcanta*?

Zásluhou hrania na trúbke som si dobre vypracoval techniku práce s dychom, čo mi pomáhalo pri spievaní. Mohol som si dovoliť bez problémov vyspievať aj tie najdlhšie hudobné frázy a vždy som mal ešte dostatok dychu v rezerve. Je len samozrejmé, že hraním na nástroj získala aj moja muzikalita, ale pri osvojovaní si *belcanta* som sa pohyboval na inom teréne, čo už s trúbkou nemalo nič spoločné.

Stali ste sa tenorom. Slovníky prezrádzajú, že slovo tenor pochádza z latinského slovesa *tenere*, držať. Tenor v stredovekej duchovnej polyfónii držal všetky hlasy pokope, viedol ich a stmeloval ako hudobné „lepidlo“. Ktorý zo svetových historických tenorov „prilepil“ Vaše srdce k opere?

Jednoznačne Beniamino Gigli! Jeho *belcanto* ma fascinuje po celý život! Na jeho nahrávkach som od detstva vyrastal, on cibril môj vokálny vkus a je len samozrejmé, že kto nespieval podobne ako on, ten to mal u mňa prehrané. Ako som vyrastal, pribúdali na mojom horizonte ďalšie veličiny tenorového neba. V tej dobe v opernom svete dominovali Taliani, a tak po mojom prvom idolovi pribúdali ďalší: Mario Del Monaco, Franco Corelli, Giuseppe Di Stefano, Carlo Bergonzi, Gianni Raimondi, Ferruccio Tagliavini...

Počas môjho štúdia v Palerme, na ktoré som si vyspieval štipendium od talianskej vlády, som často s kolegami viedol nekonečné debaty o velikánoch operného neba. Aj na tému, kto bol najlepší tenorista všetkých čias? Vzrušene sme debatovali, až sa vytvorili dva „nezmieriteľné“ tábory – stúpenci Gigliho verus „Carusiani“ (priaznivci Enrica Carusa, pozn. naša). Raz po jednom predstavení v opere – myslím, že Bergonzi spieval Dona Alvara v *Sile osudu* – sa naše slovné súboje pretiahli do neskorých, alebo lepšie povedané, do skorých ranných hodín.

Vtedy sme vyrazili do prázdnych palermských ulíc, aby nás neutrálni ľudia rozsúdili. Podotýkam, že boli asi tri hodiny po polnoci, keď sme na *Via della Libertà* stretli jedného chodca, na ktorého sme sa oborili s otázkou: Kto bol väčší, Gigli alebo Caruso? – *Chi era più grande, Gigli o Caruso?* Neznámy sa najprv poriadne vyľakal, že ho ideme orabovať, potom chvíľku rozmýšľal, až napokon dostal zo seba *E chi sono quelli?* – A kto sú to títo? Jeho odpoveď nám vyrazila dych. Takúto ignoranciu sme nepredpokladali, preto sme sa bez slova pobrali preč. Naš neznámy Palermčan tam ostal bezradne stáť, nevediac, čo vlastne títo zvláštni cudzinci od neho chceli.

***Nabucco*, *Fidelio*, *Tosca* - to všetko sú hudobné drámy o slobode. Mysleli ste pri interpretácii týchto diel na svoj vlastný príbeh - drámu emigranta, v ktorom komunisti videli poľovnú zver?**

Práve v *Tosce*, ako Cavaradossi (meno hlavnej tenorovej postavy, pozn. naša), som v treťom dejstve vo väzení na Anjelskom hrade neraz myslel na môjho otca, ktorý nevinne trpel dlhé roky. Takýmto myšlienkam sa nedalo zabrániť. Navyše, geniálna Pucciniho hudba to emotívne podfarbovala, až mi naskakovali na chrbte zimomriavky.



V Puccinho Tosce robil maestrovi Hurnému spoločnosť aj jeho syn Georg.

Zdroj: osobný archív maestra Juraja Hurného

Po roku 1977, kedy ste emigrovali do rakúskeho Grazu, sa Pandorina skrinka komunizmu pred Vami zatvorila. Sledovali agenti ŠtB Vašu zahraničnú kariéru? Vyhládali Vás aj v Rakúsku?

Štátna bezpečnosť bývalého československého komunistického štátu mala našu rodinu vo svojom fókuse neuveriteľných štyridsať rokov. Od čias môjho narodenia až do neslávneho pádu režimu v novembri 1989. Sledovali nás aj v rakúskom exile, kam za nami posielali svojich agentov, čo sme my ani len netušili, pretože to boli naši bývalí kolegovia či známi. Nik z nich sa nepriznal k členstvu v ŠtB. Najprv dva razy prišiel istý režisér zo SND, potom jedna kolegyňa mojej manželky z Mestského domu kultúry a osvetu, a až trikrát bol u nás jeden môj spolužiak z konzervatória. Všetci sú vedení v archívoch Ústavu pamäti národa ako agenti ŠtB.

Boli ste personou *non grata* až natolko, že Vás v bratislavskom SND chceli z politických dôvodov preradiť do zboru, hoci ste úspešne stvárňovali hlavné postavy... Na chvíľu sa ešte vrátim k jazyku. Latinčina pozná podstatné meno *tenor*, genitív *tenoris*, v preklade pohyb, ťah, prúd. *Uno tenore* v taliančine značí „jeden tenor“, ale v latinčine má to isté slovné spojenie význam „jedným ťahom“, „bez prerušenia“. *Cursus* čiže beh Vašej medzinárodnej kariéry je plný postáv, ktoré na divadelných doskách spojila smrť. Na javisku ste zomierali mnohokrát *uno tenore*, jedným ťahom dirigentskej či režisérskej taktovky. Dovoľte mi preto otázku, ako vnímate, slovami svätého Františka, sestru smrť? Je smrť darom alebo prekliatím?

Je v každom prípade tou najprirodzenejšou skutočnosťou v ľudskom živote. Cez bránu smrti sa dostaneme k Nebeskému Otcovi do nebeskej vlasti, ak si to zaslúžime celým svojím pozemským životom. Preto sa prikláňam k veľkému svätcovi Františkovi z Assisi.

V byzantskom tropári Paschy spievame, že Kristus *morte mortem calcavit*, smrťou premohol, aby nám daroval večný život. Mnohí umelci však premárnia dar časného života honbou za originalitou, z ktorej sa stala dosť agresívna mantra. Zjednodušene môžeme povedať, že kým stredoveký umelec upozorňoval na Boha v sebe, moderný adoruje seba bez Boha. Čo Vy a originalita? Kde sú hranice zdravej originality v opernej réžii, ale aj v živote?

Vytvoriť niečo originálne, a pritom kvalitné, je nesmierne ťažké. Vyžaduje si to veľký talent, usilovnosť, trpezlivosť... Dnešní operní režiséri i režisérky si to veľmi zjednodušujú, keď nerešpektujú geniálneho skladateľa, postavia dielo hore nohami, zmenia dej na nepoznanie, urobia ho extrémne agresívnym a „nacpú“ do neho veľkú dávku sexu, často perversného. Takto „zinscenované“ dielo postaví na javisko a vedome provokuje publikum. Keďže nechcem participovať na takomto znásilňovaní diváka, prestal som chodiť do opery a uprednostňujem iba koncertné prevedenia oper, kde to nekazí žiaden režisér. V reálnom živote je každý človek jedinečný, tak nás stvoril Pán Boh, netreba sa robiť umelo originálnym a za každú cenu hľadať niečo mimoriadne, často prekračujúc pritom hranice svojich schopností. Budme bez obáv: každý z nás je jeden originál!



So Straussovou biblickou drámou *Salome* sa maestro Juraj Hurný interpretačne stretol v roku 1981.

Zdroj: osobný archív maestra Juraja Hurného

Od režisérov nie je ďaleko k maliarom. Medzi milovníkmi umenia sa občas traduje, že na obrazoch holandského majstra Bruegela bol taký mišmaš a všehochuť, až sa jeho priezvisko stalo synonymom neporiadku. Máte obľúbeného maliara, obraz?

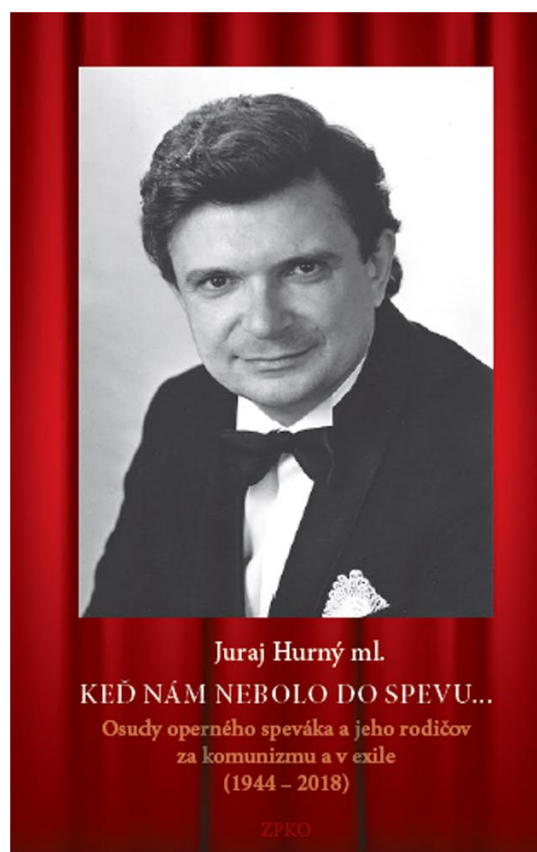
Milujem staré umenie a jeho majstrov, preto je aj mojím najobľúbenejším mestom na svete talianska metropola Rím a samozrejme, Vatikán. Skláňam sa pred genialitou Michelangela Buonarrotiho, ktorý je mojím favoritom. Obdivujem jeho sochu Mojžiša v *San Pietro in Vincoli*, nadchýnam sa nádherou jeho

Piety v *Basilica di San Pietro*, s pokorou stojím pred jeho majstrovskou freskou Posledného súdu v *Cappella Sistina*...

Na záver antická anekdota. Filozofa Diogena predali do otroctva. Keď sa ho kupec s otrokmi spýtal, čo vie robiť, odvetil, že vie krotiť myšlienky. Aké myšlienkové posolstvo venujete čitateľom portálu *Christianitas.sk* do nového roka 2022? Dávate si Vy sám novoročné predsavzatia?

Nedávam. Ak mám chuť a silu sa v niečom polepšiť, nejakého neduhu sa zbaviť, robím tak hneď, bez ohľadu na dátum. Nepotrebujem k tomu začiatok nového roka. Žijeme v čase agresívneho liberalizmu, ktorý perfídne útočí proti kresťanstvu. Nevolí v Európe také primitívne prostriedky boja ako komunizmus, ale rafinovane vytlačil Pána Boha na okraj spoločnosti a nekompromisne sa Ho snaží vytlačiť úplne. Globálne sú kresťania najviac prenasledovaným a fyzicky likvidovaným náboženstvom. Musíme sa tomu brániť, lebo bez viery v Pána Boha sa stávame beztvorou masou, akousi plastelínou, s ktorou si mocipáni tohto sveta môžu robiť, čo chcú. A to nesmieme dopustiť!

Duchovná pieseň *Kráľovná nebies* sa zrodila na klavíri slovenského skladateľa Jozefa Halma pôsobiaceho v Nemecku. Aj do jeho života sa zahryzol zub diktatúry, od roku 1969 žije v Mníchove. Tenor Juraja Hurného ozvučil modlitbu v notách priam verdiovskou noblesou.



Keď nám nebolo do spevu ... Biografiu speváka vydali politickí väzni na Slovensku ZPKO

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/svetovy-tenor-a-disident-juraj-hurny-bez-viery-v-boha-sme-beztvarou-masou/>